

**Besættelsestidshistorisk selskab
for
Thy og Vester Hanherred**

Nyhedsblad nr 63

April 2011

Bestyrelsen

Formand:	Erik Ansø	97991054
Næstformand:	Erik Andersen	97933536
Sekretær:	Jens Sauer	97981248
Kasserer:	Jens C Grud Sørensen	97961656
Medlem:	Knud Arne Kristensen	97936444
Medlem:	Jens Andersen	97961736
Suppleant:	Esben Kaagaard	97926820
Revisor:	Tage Nordensgaard	97984125
Revisorsup.:	K Starch Lauritsen	97923292

www.bsth.dk

Selskabets formål er:

At fremme interessen for forskning i besættelsestidens historie i Thy og Vester Hanherred.

- At holde forbindelse mellem personer og grupper i området, der arbejder med parallelle problemer indenfor besættelsestidens historie i Thy og Vester Hanherred.
- At søge den lokale besættelsestidshistorie formidlet til befolkningen gennem tæt samarbejde med museer og lokalhistoriske arkiver.
- At udgive et nyhedsbrev med nyt om arbejdet i Selskabets regi og om dets resultater.

Redaktør og web-master: jens@grud-s.dk

Jimmi Munk Larsen:

Før, under og efter en parentes i 2. Verdenskrig

Commonwealth Kriegergravene på Vorupør Kirkegård kendes af de fleste i Vorupør, imens historien bag er mere tåget.

Flystyrtet var et af de dramatiske højdepunkt i Vorupør under besættelsen, men i verdenshistorien er flystyrtet blot en lille parentes.

Jeg mener der er et behov for at menneskeliggøre såvel mandskabet ombord på det engelske fly, som den tyske pilot der skød flyet ned. Jeg vil gerne at folk der besøger graven på Vorupør Kirkegård og andre Kirkegårde i Thy hvor soldater fra 2. Verdenskrig er begravet, ser andet end navne, og har en idé om hvem de syv soldater var, samt en forståelse for den større historiske sammenhæng som flystyrtet skal ses i.

Graven med de syv soldater på Vorupør Kirkegård, som den ser ud i dag. Yderst til højre ligger en ukendt britisk Royal Air Force-soldat.

Det engelske fly

Det engelske fly var et Avro Lancaster bombefly tilhørende Eskadrille 582 fra flyvestation Little Staughton der ligger 90 km.

nord for London.

Little Staughton Airfield i nyere tid hvor den ikke længere bruges militært.

Flyet var en del af No. 8 Group som var det såkaldte 'Pathfinder Force' – altså en stifinder som havde til opgave at afmærke målene for de andre bombefly ved hjælp af blus og fakler, men også lysbomber.

Avro Lancaster bombefly af samme type som det der styrtede ned i Ålvandet.

Besætningen på det engelske fly

De syv ombordværende på Avro Lancasteren var tre englændere, to canadiere, en nordirer og en australier.

40046 Major Allan Leonard Farrington, Pilot, 29 år gammel

Allan Leonard Farrington var fra Balgowlah ved Sydney i Australien, og var søn af købmand Cyril Hawley Farrington og Ellie Farrington. Blev som 26-årig gift med den 25-årige sekretær Alison Jean McDowell fra Barbour, som var søn af en mand ved navn John

der var pensioneret ingeniør. Brylluppet foregik i St. Pauls Anglikanske Kirke i Athen i Grækenland den 29. marts 1941. Den 2. juli 1942 fik parret en søn, John, født i Storbritannien. Under 2. Verdenskrig kom Allan Leonard Farrington vidt omkring, bl.a. til Afrika, Mellemøsten og altså Grækenland hvor han blev gift.

*Allan Leonard Farrington fløj Lancasteren.
fra Royal Canadian Air Force.*

Alfred Carman Strout

J9481 Kaptajn Alfred Carman Strout, Førstenavigatør, alder ukendt.

Alfred Carman Strout var fra Norfolk County i Canada.

J13758 Kaptajn Lorne Vincent Tyndale, Andennavigatør, alder ukendt.

Lorne Vincent Tyndale var fra Canada.

*Lorne Vincent Tyndale fra Royal Canadian Air Force. Henry
Silverwood fra Yorkshire, England.*

56185 Løjtnant Henry Silverwood, Radiotelegrafist/Skytte, 24 år gammel

Henry Silverwood var fra Shipley i Yorkshire i England, og var søn af Arthur og Mary Jerome Silverwood. Han blev tildelt DFM den 13. september 1943.

1576847 Oversergent Douglas Edward John Stevens, Rygskytte, 20 år gammel.

Douglas Edward John Stevens var fra Yardley ved Birmingham i England, og var søn af John Richard og Sarah Stevens. Han blev gift med Winifred Stevens, og var frivillig i Royal Air Force.

169048 Premierløjtnant Charles Fullerton Stewart, Agterskytte, 22 år gammel.

Charles Fullerton Stewart var fra Clogher County i Tyrone i Nordirland, og var søn af William og Sarah Black Stewart. Han blev tildelt DFM den 14. maj 1943, og var frivillig i Royal Air Force.

53275 Premierløjtnant George Richard Bradley, Flymaskinist, alder ukendt.

George Richard Bradley var fra Filey i Yorkshire i England. Han blev tildelt DFM den 14. maj 1943, og var frivillig i Royal Air Force.

*DFM = Distinguished Flying Medal = Militær dekoration som blev brugt indenfor flyvevåbnet i Commonwealthlandene fra 1918 til 1993.

Baggrunden

Fra foråret 1943 var Royal Air Force begyndt at bombe tyske og tyskkontrollerede storbyer på det europæiske kontinent.

De engelske bombetogter blev fra tysk side betragtet som terrorisme, hvilket var årsagen til at man fra tysk side vedtog særskilte begravelsesregler for nedskudte allierede soldater der havde deltaget i bombetogterne.

Missionen

Den 29. august klokken 22:10 lettede i alt 591 Royal Air Force-fly med kurs mod byerne Stettin i det nuværende Polen og Königsberg som i dag hedder Kaliningrad og er hovedbyen i den russiske enklave af samme navn. Lancasteren der styrtede ned i Førby skulle til Stettin. 38 af flyene kom ikke hjem igen.

Flyenes rute gik hen over det besatte Danmark mod Kullen i det neutrale Sverige og derpå mod syd og sydøst, og samme vej tilbage, for på den måde at undgå det omfattende tyske radarnetværk i Nordvesttyskland. Radarer havde besættelsesmagten imidlertid også opstillet langs den jyske vestkyst.

Europa 1944: Stettin og Königsberg er markeret med rødt, Little Staughton, Førby og Kullen i Sverige er markeret med blå.

De engelske fly blev under overflyvningen af Nordsøen opsnappet af flere tyske radarstationer, som f.x. 'Hyäne' ved Nr. Lyngby, 'Habicht' (Høg) ved Hjørdemål, Radarstationen i Sønder Vorupør og 'Lama' ved Thyborøn.

De engelske fly har formentlig ikke overholdt hverken radiostilhed eller påbuddet mod slukkede lygter over havet, formentlig fordi man har været bange for at flyve ind i hinanden. De tændte lygter og mulig engelsk radiokontakt gjorde det nemt for

tyskerne at spotte de engelske fly.

Den 60 meter høje Wassermann-radar i Sønder Vorupør.

Nedskydningen

Tyskerne sendte natjagere i luften, og ved Lodbjerg blev Avro Lancasteren i 3600 meters højde beskudt af én af disse natjagere. Ifølge Luftwaffe skete dette kl. 00:01 dansk tid.

Junkers Ju 88 af samme type som det Bruno Rupp fløj.

Flyet fløj videre, formentlig i brand, og tæt hen over gården Udemark i Førby, hvor det strejfede en klit inden flyet ramte jorden, og de syv ombordværende blev dræbt. Det er en udbredt teori at piloten i flyet, Allan Leonard Farrington, forsøgte at nødlande i

Ålvandet, uden held.

Årsagen til at der ikke er noget bombekrater på nedstyrtningsstedet i Ålvandet, skal findes i at flyet kort forinden styrtet droppede sine lysbomber ved Sønderhå, hvilket man jo har haft al mulig grund til efter at flyet var skudt i brand og formentlig snart ville styrte.

Dokumentet hvorpå 'Überkommando der Luftwaffe' krediterer Bruno Rupp for nedskydningen.

Billede af oprydningen efter nedstyrtningen taget af Beredskabsstyrelsen Nordjylland.

Én af Lancasterens fire motorer graves fri. Billedet er taget af Beredskabsstyrelsen Nordjylland.

Luftwaffepilot Bruno Rupp

Den tyske natjager var et Junkers Ju 88 som blev fløjet af

Korporal Bruno Rupp fra 3. Nachtjagdgeschwaders 4. Eskadrille. Ombord på flyet var to andre ved navn Eckert og Biell.

Bruno Rupp blev født den 1. august 1920 i Stuttgart, Baden-Württemberg.

Bruno Rupp.

Under 2. Verdenskrig var han medlem af 3. Nachtjagdgeschwaders som benyttede sig af Junkers Ju 88 fra 1. november 1943 indtil afslutningen på krigen. Bruno Rupp krediteres for 16 'claims' under 2. Verdenskrig. Han tegnede sig for nedskydning af ét Boeing B-17 Flying Fortress og nedskydninger af i alt 15 Halifaxfly og Lancasterfly, herunder Lancasteren der faldt ned ved Førby, som var Rupps 11. nedskydning i Luftwaffe. I april 1945 tegnede han sig for hele tre

nedskydninger, vel og mærke på et tidspunkt hvor Tyskland på alle fronter var trængt i defensiven.

Bruno Rupp står som nummer to fra venstre.

Vi ved desuden om Rupp, at han var én af over 3 millioner tyskere som modtog Jernkorset af 2. klasse. Han var desuden én af over 450.000 som modtog Jernkorset af 1. klasse. Bruno Rupp blev også tildelt det Tyske Kors i guld.

Bruno Rupp overlevede 2. Verdenskrig, og det ligger fast at han har været i live frem til 2009.

Bruno Rupp og de medaljer han modtog under krigen.

Efter angrebet

I Vorupør var holdningen længe at flyet måtte være blevet ramt af luftværnsartilleri ved Nr. Lyngby på den jyske vestkyst da flyet var på vej tilbage til England, efter at have fuldført sin mission. I virkeligheden nåede flyet aldrig ud af dansk luftrum.

Fra engelsk side blev dette bombetogt betragtet som et af de mest succesfulde under krigen. Royal Air Force mistede kun 6,4 % af flyene under angrebet, hvilket var særdeles lavt for denne type krigsførelse. Til gengæld blev der udrettet massiv skade i Stettin og Königsberg hvor såvel industriområder som beboelsesområder blev sønderbombet.

Begravelserne

Ligene af mandskabet fra det engelske fly begravede den tyske værnemagt på heden i Førby hvor flyet faldt ned. Tyske soldater satte et hvidt trækors på gravstedet. Som en direkte konsekvens af de engelske bombetogter mod Tyskland, var det fra juli 1943 ikke længere obligatorisk med en gejstlig tilstedeværelse ved den ceremonielle begravelse af fjendtlige soldater, ligesom kransnedlæggelse og æressalut blev sløjfet. Efter den allierede invasion i Normandiet i sommeren 1944 blev det tilmed gjort obligatorisk fra tysk side at allierede flyvere skulle begraves på nedstyrtningsstedet, uanset hvor det så måtte være. Noget der betragtedes som uværdigt for soldater.

Billede taget kort tid efter værnemagtens begravelse af de syv allierede soldater.

Kort tid efter begravelsen blev graven gjort pænere af de danske myndigheder som også bjergede vragedelene fra Avro Lancasteren.

Graven havde dette udseende indtil 1947 hvor britiske myndigheder

sløjfede den og genbegravede soldaterne på Vorupør Kirkegård.

Den 3. februar 1947 blev ligene gravet op af britiske myndigheder og lagt i kister hvorpå de blev flyttet til Vorupør Kirkegård og stedt endegyldigt til hvile.

Den ottende gravsten

Den ottende gravsten på Vorupør Kirkegård rummer intet navn, kun titlen 'AN AIRMAN OF THE 1939-1945 WAR – ROYAL AIR FORCE 1944 – KNOWN UNTO GOD'. Soldaten fra det britiske luftvåben blev af værnemagten fundet på stranden i Vorupør i efteråret 1944, formentlig efter at være drevet i land efter ildkamp med Luftwaffe. Soldaten blev af værnemagten begravet i de nærliggende klitter.

Efter den tyske kapitulation blev han gravet op den 14. juni 1945 af borgere i Vorupør, og flyttet til Kirkegården.

Den ukendte ottende Commonwealth krigergravsten på Vorupør Kirkegård.

Ved graven satte folk fra Vorupør desuden en mindesten over soldaten.

Mindestenen rejst af beboere i Vorupør.

Det var dette sted på Vorupør Kirkegård de britiske myndigheder valgte til det sidste hvilested for de syv soldater fra flystyrtet ved Førby.

I den weekend der er nærmest den 11. november, har der fra engelsk side i over 85 år været tradition for at ligge specielle valmuekranser på krigergrave i såvel ind- som udland. Dette kan også opleves i Nørre Vorupør i november.

Valmue.

I dag kan man stadig i naturen omkring Nørre Vorupør se spor af flystyrtet for næsten 70 år siden.

Ovenstående artikel er en lettere revideret udgave af den artikel som blev bragt i Thisted Dagblad den 21.2.2011- links er udeladt – kan findes på www.bsth.dk

Vi siger mange tak til Jimmi Munk Larsen

4-5 maj

**Den civile beskyttelsesbunker ved biblioteket
tænkes åbnet for at markere 5 maj.**

De nærmere omstændigheder

Ligger endnu ikke helt fast.

Følg med på hjemmesiden og i dagspressen

Forårsturen 10.4 går denne gang til det vestjyske i egen bil.

Første mål vil være hærkystbatteriet ved Stauning, hvor Bent Anthonisen vil give en kyndig forklaring på anlægget og dets historie. Batteriet blev opstillet i 1944 og var udstyret med tre franske 19,4 cm kanoner. Stillingen nåede ikke at blive bygget færdig, men i batteriet findes det

eneste eksemplar af kanonbunkeren Regelbau 686, som overhovedet blev bygget i "Atlantvolden".

Når vi er færdige i batteriet, kører vi til Danmarks Flymuseum i Stauning, hvor der skulle være rig mulighed for at se mange fly fra forskellige perioder af dansk flyvnings historie, herunder også Anden Verdenskrig.

På museet er der mulighed for div. indkøb og at spise i cafeteriaet.

Har man lyst til mere

museumsbesøg, havde vi tænkt os, at vi på hjemvejen kunne besøge Strandingsmuseet St Georges i Thorsminde. Hovedtemaet i museet er fundene fra de britiske linjeskibe "St. George" og "Defence", som i 1811 sank ud for Thorsminde. Desuden beskæftiger museet sig med krigsbegivenhederne i Nordsøen under 1. Verdenskrig, og man kan ved museet se dele fra bjærgede ubåde.

Det er selvfølgelig op til den enkelte, men tiden skulle være dertil. Med måske 2 museumsbesøg og kørsel i egen bil er denne tur lagt an på brugerbetaling, medbring evt. madpakke og drikkevarer samt fotudstyr. Vi starter fra

parkeringspladsen ved
NETTO
på havnen i Thisted
søndag 10/4 kl. 8.00

og vi skulle gerne være ved batteri Stauning ca. kl. 9.30

Tilmelding er ikke nødvendig, men vil du gerne med, så kontakt lige et af aktivitetsudvalgets medlemmer, så vi har mulighed for at koordinere samkørsel.

p.u.v.

Knud Arne Kristensen Tlf. 97 93 64 44

Esben Kaagaard Tlf. 97 92 68 20

Jens Andersen Tlf. 30 66 96 34

BESÆTTELSESTIDSHISTORISK SELSKAB

for Thy og Vester Hanherred

ordinær **generalforsamling** afholdes som følger:

Torsdag den 28/4 2011 kl 1930 på Museet, Molevej, Hanstholm

Dagsorden:

- Valg af dirigent
- Aflæggelse af formandens beretning
- Forelæggelse af det reviderede regnskab
- Behandling af forslag - forslag der ønskes behandlet skal være formanden i hænde mindst 2 uger før.
- Fastsættelse af kontingent (for 2012)
- Valg af bestyrelse og revisorer. - :På valg
 - Erik Andersen
 - Jens C G Sørensen
 - Suppleant Esben Kaagaard
 - Revisor Tage Nordensgaard
 - Revisorsuppleant K Starch Lauritsen
- Fastsættelse af selskabets organisation
(Valg til aktivitetsudvalget)
- Eventuelt
pbv Erik Ansø

TEMAAFTEN I BSTH

Den 10/2 2011 havde vi i MCH. temaaften om miner.

Der var mødt 11 medlemmer som af Jens Andersen fra museet fik fortalt om minefelter omkring Hanstholm og Berhard pejlestationen i Hundborg. Efter kaffen fortalte undertegnede og de forskellige tændsystemer til miner samt minetyper og deres virkemåde. Hvad der også vakte en del interesse var nogle jordfund af gamle våben fra

Hanstholm, som nu er blevet afrenset med så god resultat at man på nogle af dem kan se typenumrene.

Alt ialt en hyggelig aften med tak til MCH. som lagde lokaler til.

Puv.

Esben Kaagaard

Aarsplan 2011				
Dato	Tid	Hvad	Hvor	Leder/Arrangør
1 apr		blad		jcgs
10-april	?	Forårstur Stauning-Thorsminde		Esben
28-apr	1930	Generalforsamling	MCH	Ansø
4-5-maj	?	Thisted By		Esben
15-maj		Tur Hansted 1/5 flak		Ansø ?
21-maj		Frederikshavn 40-45	FH	?
28-maj		Silkeborg – bunker by night		
30-jun		Blad		jcgs
SOMMERFERIE				
21-aug		JDR træf		
Sept		long range-tur ??		Aktudv
1-okt		Blad		jcgs
8-okt		Tur Nordthy/Jammerbugt		Ansø
13-okt	1930	Aktivitetsudvalgsmøde	622	Ansø
27-okt	1930	Bestyrelsesmøde – årsplan	MCH	Ansø
17-nov	1930	Temaaften "Emne ??"	MCH	?
27-nov	1330	Juleafslutning	MCH	Best.
JULEFERIE				

Husk: 7-8 juli 2012 – køretøjstræf MCH